

Richard F. Mould

Radium history mosaic (Mozaika historii radu)

**“Nowotwory Journal of Oncology”, supl. 4, Warszawa 2007, vol. 57, 272 s., ilustr.,
ISSN 0029-540X**

Prof. R. F. Mould pracował z radem od 1961 roku w szpitalach londyńskich. Napisał wiele artykułów i książek poświęconych głównie onkologii, rentgeno- i radioterapii oraz Wilhelmowi Conradowi Roentgenowi i Marii Skłodowskiej-Curie. Obecne dzieło powstało po studiach w bibliotekach, instytutach i muzeach Europy i USA. Jest współredaktorem dwumiesięcznika „Nowotwory Journal of Oncology”, organu Instytutu Marii Skłodowskiej-Curie w Warszawie i honorowym członkiem Warszawskiego Towarzystwa Onkologicznego. Wraz z prof. Edwardem Towpikiem wydał w 1998 roku pamiątkowy suplement poświęcony M. Skłodowskiej-Curie. We wstępie książki E. Towpik przedstawia Autora jako historyka i praktyka terapii napromiennej.

Treść dzieła jest ujęta w 14 rozdziałów. Pierwszy zajmuje się pionierską rolą Antoiniego-Henryka Becquerela, drugi - rozwojem wiedzy o radioaktywnych izotopach - ich odkryciami, nazewnictwem, własnościami promiennymi i użytecznością medyczną. Trzeci rozdział opisuje trzy kolejne paryskie laboratoria, w których pracowała M. Skłodowska-Curie, wpraw w mężem, a po jego śmierci sama. Rozdział ten omawia stan pracowni, tematykę badań i dokonanych odkryć, wymienia wizyty M. Skłodowskiej-Curie w USA, powstanie warszawskiego Instytutu Radowego, a także daty i miejsca zagranicznych wizyt uczonej w latach 1920-1933, w tym sześć w Warszawie, liczby pracowników i publikacji paryskiego instytutu radowego. Rozdział czwarty - „Jutrzenka radioterapii” - podaje chronologiczny łańcuch odkryć, z uwzględnieniem szkód popromiennych, sposobów leczenia i wskazań. Przemiany nuklearne to temat piątego rozdziału, przywołującego zagadnienia radioaktywności indukowanej, wczesnych poglądów na atom i neutron oraz na rozpad nuklearny. Rozdział szósty dotyczy różnego typu eksperymentów: laboratoryjnych, biologicznych i medycznych z lat 1899-1904. Obszerny siódmy rozdział traktuje o powstaniu i rozwoju górnictwa uranu i oczyszczenia radu, ósmy o wykorzystywaniu radonu (zwłaszcza wód), a duży rozdział dziewiąty o historii wykorzystywania i formowania wskazań dla różnych preparatów radu. Świetnym pomysłem jest rozdział dziesiąty „Fantazje i głupoty o radzie”, przedstawiający interesujące dziś zabawne reperkusje odkryć w ówczesnych reklamach, na okładkach i łamach pism lub książek, w sprzedaży kosmetyków i farb. Rozdział ten porusza też aspekty genealogii rodu Curie. Tematem rozdziału jedenastego są bibliografie Marii, Piotra i Marii oraz samego Piotra. Dalsze trzy rozdziały chronologicznie wymieniają książki o radzie z lat 1900-1950, źródła danych biograficznych Marii i Piotra Curie oraz Ireny i Fryderyka Joliot-Curie. Ostatni rozdział jest zestawieniem chronologicznym. Po nim następuje skorowidz alfabetyczny wydarzeń, nazwisk i nazw.

Merytoryczna wartość i styl wykładu, bogactwo niejednokrotnie odkrywczych informacji, mnogość piśmiennictwa (ponad 1200!), świetnych reprodukcji (ponad 200, w tym 21 barwnych) i kilkadziesiąt tabeli świadczą o wysokim poziomie naukowego warsztatu Autora i stanowią o pomnikowym charakterze jego dzieła. Słowa uznania należą się też za czytelną, zróżnicowaną krojem i rozmiarem czcionkę, wierne reprodukcje ilustracji, kredowy papier, a także za mocną, twardą i estetyczną okładkę z barwnymi tytułami na froncie, a podobną i danymi Autora z tyłu. Książkę winni poznać lekarze, biologowie, fizycy, szczególnie zaś onkolodzy, radioterapeuci, interniści i inni zainteresowani teoretycznie i praktycznie promieniotwórczością, w tym historycy medycyny, fizyki i nauki.

Henryk Gaertner - Kraków